

ZÁKLADNÍ INFORMACE O PRÁVNÍ ÚPRAVĚ CESTOVNÍHO RUCHU A JEHO AKTUÁLNÍCH PROBLÉMECH I O VYSOKÉ ŠKOLE POLYTECHNICKÉ, JEJÍ BUDOVĚ A JIHLAVĚ

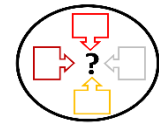
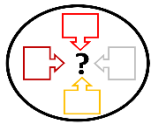
Účastníci akce mají různé specializace, proto dr. Petráš připravil základní informace, které jim mohou pomoci se zorientovat v právní úpravě cestovního ruchu a jeho aktuálních problémech. Dr. Linderová zpracovala základní informace o Vysoké škole polytechnické Jihlava, její budově a možnostech pro návštěvníky Jihlavy, kteří ji dosud neznají.

SYSTEM A CHARAKTER ČESKÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY CESTOVNÍHO RUCHU

Právní úprava cestovního ruchu je sice v zásadě nerozsáhlá, ale velmi složitá, přičemž důkladněji se v ní orientuje jen hrstka právníků. Praktici turismu nejednou považují složitost a současně nestabilitu právní úpravy za klíčový problém oboru. Nepředstavuje nějaké tradiční a relativně uzavřené právní odvětví jako například trestní či občanské právo, jejichž základ navíc tvoří v ČR a obvykle i dalších zemích kontinentální právní kultury rozsáhlý zákoník. Je to soubor různorodých předpisů spadajících do velmi odlišných odvětví s často specifickými tradicemi, které se týkají cestovního ruchu. Vymezení, co vše přiřadit k problematice, jak ji nazvat a definovat, se u jednotlivých autorů značně liší. Přitom mnohé prvky právní úpravy jsou v ČR i jiných státech ostře diskutovány nebo jsou dokonce terčem drsné kritiky, která nebývá v právní vědě zvykem. Právní úprava se také často mění, kdy se například musí vyrovnávat s moderní tzv. sdílenou ekonomikou.

Právní předpisy k cestovnímu ruchu se rozpadají do několika velmi odlišných skupin. Hlavní tvoří speciální předpisy chránící spotřebitele u zájezdu a timesharingu, kde základem jsou směrnice EU. Jde o jádro české právní úpravy cestovního ruchu obsažené hlavně ve speciálním zákoně č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání a o výkonu některých činností v oblasti cestovního ruchu, se kterým je provázána smlouva o zájezdu v občanském zákoníku § 2521-2549. V občanském zákoníku je zařazen (z koncepčního hlediska zřejmě chybně) i timesharing jako Dočasné užívání ubytovacího zařízení a jiné rekreační služby § 1852-1867. Další velmi odlišná skupina předpisů řeší organizaci a financování cestovního ruchu, kde se v ČR od roku 2018 funguje v zásadě quasiprávní systém certifikace organizací destinačního managementu (DMO) – na vrcholu je CzechTourism, dále úrovně krajská a oblastní (turistické oblasti mívají velikost běžně dvou tří okresů), výjimečně i lokální. Systém destinačního managementu by měl být začleněn do zákona, jaký má např. Slovensko (č. 91/2010 Z.z.), což se ale dlouhodobě nedaří – příprava probíhala opět od jara 2022, ale 20. června 2023 bylo oznámeno, že i kvůli finančním úsporám zákon v dohledné době nebude. Přiřadit k této skupině lze i úpravu daní, kde jde hlavně o zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích.

Poslední skupina předpisů k turismu jsou velmi různorodé právní předpisy související s cestovním ruchem, jako je ochrana přírody, doprava, v zemích se zásadním podílem historie na turismu také památková péče, ale jsou i speciálnější otázky jako je úprava lázeňství, vinařství či třeba cestovních dokladů. Tyto právní instituty mají velmi různorodé koncepce úpravy a tradice, kvalita právního řešení je leckdy problémová. Alespoň stručně pro ilustraci: u některých najdeme jasný ústřední zákon jako je tomu u památkové péče nebo vinařství, jinde vidíme podivnou změť právních předpisů zasahujících často do různorodých částí právního řádu jako typicky u ochrany přírody, obdobná situace je třeba u právní úpravy hotelů, kterou lze nalézt v předpisech zejména stavebních a hygienických, ale i mnohde jinde. Některé tyto instituty mají pradávňé tradice jako je tomu i vinařství, jindy jde o dosud nestabilizované

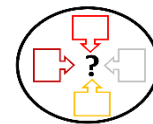
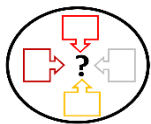
moderní právní normy jako u ochrany přírody. Někde najdeme v zásadě kvalitní právní řešení jako je u vinařství, ale lze zmínit také mimořádně zastaralý zákon o státní památkové péči č. 20/1987 Sb., který se opakovaně nedaří nahradit novým zákonem, a praxe tak již řadu desetiletí zoufale čeká na nové právní řešení.

DOPORUČENÉ INFORMAČNÍ ZDROJE: Důkladnější informaci lze nalézt na stránce Právo a cestovní ruch, která nyní prochází modernizací <http://turismus.prf.cuni.cz/> a zejména ve speciálních právních číslech časopisu Studia turistica, kde vychází jako první číslo ročníku již od roku 2018 (viz <https://www.studiaturistica.cz/archives/>) – základní přehledy jsou hlavně v článcích dr. Petráše.

AKTUÁLNÍ PROBLÉMY ČESKÉ I EVROPSKÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY CESTOVNÍHO RUCHU

Jedním z nejzásadnějších problémů právní úpravy cestovního ruchu je jeho extrémní modernost spojená s leckdy až absurdní nestabilitou. Lidé bez právního vzdělání často netuší, že právo je velmi univerzalistické a ve svém jádru až mimořádně tradicionalistické, a to v míře pro většinu oborů zejména technických a přírodovědných, ale i ekonomických (jako je v zásadě cestovní ruch) naprosto nepředstavitelné. Oblíbený a velmi ilustrativní příklad autora této části textu dr. Petráše: po vzniku nového českého občanského zákoníku v roce 2012 (v praxi účinný od ledna 2014) neměl doma k dispozici dostatečnou odbornou literaturu k novinkám často se vracejícím k dávným tradicím, tak pro pochopení jednoho rozdílu smluv úspěšně použil učebnici římského práva zachycující stav přibližně před dvěma tisíciletími – **klíčové smlouvy jako třeba koupě či nájem, tedy jádro občanského zákoníku, totiž většina světa převzala ze starého Říma. Zřejmě nejmodernějším smluvním typem v ČR i ve světě je naopak zájezd**, který se poprvé objevil v Německu až v sedmdesátých letech 20. století. Do českého práva pronikl (původně jako cestovní smlouva) v roce 1999 a to kvůli požadavkům EU, kdy jde o jedinou tzv. europeizovanou smlouvu vytvořenou dle směrnice EU z roku 1990 (90/314/EHS). Směrnice z roku 1990 – základ evropské právní úpravy cestovního ruchu - se navíc od té doby právě v současnosti už podruhé (poprvé to byla nová - současná směrnice 2015/2302) zásadně mění. Právníci tento tradicionalismus bohužel považují za zcela samozřejmý a obvykle se to nenamáhají nijak objasnit nepoučeným čtenářům, což „s úspěchem“ přispívá k uzavřenosti právní vědy, kdy nemalá část publikací osoby bez znalosti práva často spíše zmate.

Aktuálních problémů je tedy velmi mnoho, kdy se akce zaměřuje zejména na tři okruhy. V první sekci jde zejména o už výše zmíněný problém snahy EU zásadně změnit klíčovou směrnici k cestovnímu ruchu č. 2015/2302, o zájezdech a souborných cestovních službách. Druhou sekci tvoří zejména problémy pracovněprávní, ke kterým přispívá právně dosud jen minimálně legislativně řešený komplikovaný problém tzv. sdílené ekonomiky. Ta se bouřlivě rozvíjí poslední roky a často přitom fakticky obchází např. pracovněprávní předpisy. V třetí – velmi unikátní sekci – se řeší bezpečnostně-právní aspekty turismu. Této problematice se dosud věnuje jen naprosté minimum odborníků. Právě v současné době jde od počátku října bohužel o velmi aktuální problém kvůli krizi v Palestině, kdy hrozí útoky zejména na židovské památky, které jsou přitom v ČR po unikátním Pražském Hradu nejnavštěvovanější. Zvláště tristní je tato situace pro Kolín (zvaný často Jeruzalém na Labi), který poslední roky nemálo investoval do cestovního ruchu zejména spjatého s tamními unikátními židovskými památkami, což přitom získalo 19.9. i oficiální podporu Rady vlády pro národnostní menšiny -i se zástupci Ministerstva kultury nebo vnitra (viz bod Různé a) Menšinové památky a podpora Kolína na seznam

světového dědictví UNESCO <https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rnm/jednani-rady/Zapis-z-jednani-Rady-vlady-pro-narodnostni-mensiny-19-9-.pdf>)

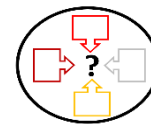
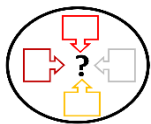
DOPORUČENÉ INFORMAČNÍ ZDROJE: Informaci lze nalézt opět ve speciálních právních číslech časopisu *Studia turistica*, kde vychází jako první číslo ročníku již od roku 2018 (viz <https://www.studiaturistic.cz/archives/>), jenže situace se často mění tak rychle, že i odborníci cestovního ruchu nemají (bez osobních kontaktů) tyto informace často k dispozici.

DOSAVADNÍ VĚDECKÉ ZPRACOVÁNÍ ČESKÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY CESTOVNÍHO RUCHU

V České republice věnovali právníci cestovnímu ruchu dlouho jen malou pozornost, přitom právní úprava se rychle mění a publikace tedy zastarávají. Téměř nelze použít nepočtené práce vzniklé před rekodifikací českého práva z roku 2012, a zejména před přijetím v zásadě dosud jediného českého zákona k turismu č. 159/1999 Sb. **Rozsáhlejší monografie jsou pouze Petráš: Právo a cestovní ruch (2013), Havlíčková (dnes Dvořáková) – Králová: Cestovní právo (2015, 2. vydání 2022) a Linderová: Cestovní ruch / Teoretická a právní východiska (2015). Plánuje se společná široce pojatá kniha Linderová – Petráš a kol. (2025, nakl. Karolinum),** existují i nevelká skripta pro ekonomy Hášová - Švarc (2017). Specializovaných monografií je také jen hrstka, kdy lze zmínit zejména knihy k lyžařskému právu (Janků), porůznu vydané komentáře k právním předpisům (Dvořáková – dříve Havlíčková), početné práce k historii (zejména Štemberk) a dokončovanou Petráš a kol.: *Mensiny, turismus, památky a právo* (2024, nakl. Auditorium). Od neprávnicků by neměly být přehlédnuty zejména vcelku početné práce k destinačnímu managementu (např. Holešínská, Studnička, Tittelbachová, Palatková, Plizáková, Chaloupka) a k řadě originálních prvků včetně technických norem od Houšky.

Odborných článků bývalo zejména do roku 2012 jen nemnoho, a přitom snadno zapadnou v početných časopisech a sbornících k právu a na druhé straně k cestovnímu ruchu. Sborníky přímo k české právní úpravě turismu nikdy nevznikly s výjimkou tří kratičkových vydaných pro Czechtourism (a dvou nyní již zastaralých přehledů judikatury) od nakladatelství Havlíček Brain Team z let 2012-2014. **Zásadní jsou tedy monotematická čísla časopisů zaměřená na právní úpravu cestovního ruchu, kdy po časopisech Právnické fakulty UK Acta Universitatis Carolinae – Iuridica 3/2016 a Právněhistorické studie 48/1-2018 se od roku 2018 vytvořila tradice prvního (právně zaměřeného) čísla ročníku časopisu Studia Turistica, což vše zorganizoval a editoval dr. Petráš. Všechny tyto časopisy jsou přitom volně na internetu (leckdy vedle tištěné podoby), což je v právní vědě dosti nezvyklé, ale mimořádně přínosné.** I díky spolupráci Katedry cestovního ruchu Vysoké školy polytechnické Jihlava (organizuje mj. největší českou konferenci k turismu počátkem března s prestižním a na internetu pod stránkou konference volně dostupným sborníkem) a Právnické fakulty Univerzity Karlovy (konference k právní úpravě turismu obvykle počátkem listopadu viz turismus.prf.cuni.cz) se tedy výzkum sice nerozsáhlé, ale velmi komplikované a divoce se vyvíjející právní úpravy turismu v ČR úspěšně rozvíjí.

Tento stav výzkumu je vhodné komparovat s dalšími zeměmi. **Nejaktivnější jsou dlouhodobě hlavně odborníci němečtí** – ostatně klíčová evropská směrnice o zájezdech z roku 1990 (90/314/EHS, nahrazená novou směrnicí 2302/2015/EU) zjevně vycházela z novely německého občanského zákoníku z roku 1979 zavádějící velmi specifickou cestovní smlouvu Reisevertrag. V Německu jsou početní badatelé (např. prof. Ernst Führich) a mnoho odborné literatury, existuje i speciální organizace Deutsche Gesellschaft für Reiserecht (dgfr.de) vydávající i časopis ReiseRecht aktuell. Není od věci zmínit, že tato německá odborná literatura je

v českých knihovnách téměř nedostupná. **Lze srovnat i se Slovenskem**, jehož právní úprava je v mnohém podobná, kde je **dosud jen jediná rozsáhlá monografie Jurčová – Dobrovodský – Nevolná – Olšovská: Právo cestovního ruchu (2014) od vyučujících z právnické fakulty v Trnavě, připravuje se ale další kniha (Lukáč - Petráš a kol.) v zásadě učebnicově pojatá s důrazem na montánní turismus**. Sborníky nebo monotematická čísla časopisů věnující se právní úpravě turismu zřejmě na Slovensku neexistují, konference k otázce se nekonají zřejmě s jedinou výjimkou ještě před koronavirem (sekce v rámci konference Trnavské právnické dny). **Obdobná situace je v Rakousku**, kde lze zmínit zejména důležitý dlouhodobě vydávaný sborník *Tourismusrecht* (vydává Gerhard Saria). Důležité je **nahlédnout na situaci v Polsku, kde je o problematiku právní úpravy cestovního ruchu relativně značný zájem**. V Polsku se na konferencích o cestovním ruchu velmi často diskutuje o problematice právní úpravy v cestovním ruchu. Pořádají se také typické konference o právu cestovního ruchu a ochraně práv spotřebitelů. **V Polsku existuje mnoho publikací v časopisech a monografiích, ze kterých je asi nejnovější Borek a kol.: Prawo turystyki (2021, nakl. ODDK)**. Významné jsou také monografie o právu cestovního ruchu od Nesterowicze, Gospodarka, Raciborského a Cybuly. Vzniklo také mnoho příležitostných publikací.

VYSOKÁ ŠKOLA POLYTECHNICKÁ JIHLAVA (VŠPJ) A JEJÍ BUDOVA

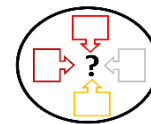
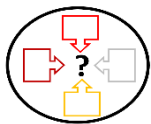
Vysoká škola polytechnická Jihlava byla zřízena zákonem č. 375/2004 Sb. ze dne 3. 6. 2004 jako **první veřejná vysoká škola neuniverzitního typu v České republice a je jedinou veřejnou vysokou školou se sídlem v Kraji Vysočina**.

Neuniverzitní vysoká škola má ze zákona č. 111/1998 Sb. (zákon o vysokých školách) stejné postavení jako univerzitní vysoké školy. Odlišuje se pouze třemi atributy - nemůže poskytovat vzdělání v doktorských studijních programech, nečlení se na fakulty a její vědecká rada se nazývá akademickou radou.

VŠPJ je vysokou školou s dlouhodobě vysokými počtem studentů cestovního ruchu. Organizuje také již tradičně významné konference v ČR, které mívaly před koronavirem běžně okolo stovky referátů v několika paralelních sekcích. Pro jiné vědecké obory v ČR a zejména právní vědu, která je koncentrována jen na několika klíčových pracovištích, je překvapivá intenzita odborných akcí realizována ve městě, které leží mimo největší turistická centra státu a nepatří k top destinacím cestovního ruchu.

VŠPJ spolupracuje v otázkách právní úpravy cestovního ruchu již řadu let s Právnickou fakultou Univerzity Karlovy, kdy se podílí na organizaci konferencí k právní problematice v ČR i na Slovensku - Aktuální otázky právní úpravy cestovního ruchu. Výsledky vycházejí ve speciálním právním čísle časopisu *Studia Turistica* (<https://www.studiaturistica.cz/>) již od roku 2018. Časopis vydává Katedra cestovního ruchu VŠPJ.

Budova VŠPJ byla postavena v roce 1905. Až do roku 1960 sloužila jihlavskému krajskému soudu. V jejích prostorách byla umístěna i věznice. Z této doby se zachovala hlavní soudní síň, které prošla rekonstrukcí a je využívána jako historická školní aula. V budově dále působil Pedagogický institut, od roku 1966 odloučené pracoviště Vysoké školy zemědělské v Brně a v od roku 1994 Vyšší odborná škola Jihlava. Budova je svou historií zajímavá nejen pro právníky, ale díky moderní přístavbě i pro zájemce o současnou architekturu.

Přímo naproti budově stál ještě donedávna jeden z nejslavnějších hokejových stadionů v ČR – Dukla Jihlava, která dominovala československému a leckdy i evropskému hokeji v letech 1965 až 1991. Sport a jeho tradice mohou přilákat mnoho návštěvníků, ale praxe cestovního ruchu je často přehlížejí.

JIHLAVA A JEJÍ LÁKADLA PRO NÁVŠTĚVNÍKY

Jihlava je administrativním centrem regionu. Jedná se o krajské město s počtem obyvatel cca 50 tisíc. Město leží na řece Jihlava. První písemná zmínka pochází z roku 1233. Město bylo významné zejména díky nerostnému bohatství. První stříbrné mince se zde razili již v roce 1249.

Město leží na rozhraní Moravy a Čech. Pro jednodenní návštěvníky stojí za zmínku historické náměstí s radnicí, kostel sv. Jakuba Většího – který nabízí unikátní prohlídku interiérů, historických krovů a věže (<https://www.svlakub.cz/prohlidky/>), či návštěva Brány Matky Boží (<https://www.dojihlavy.cz/mista/brana-matky-bozi>) jen pár kroků od náměstí. Zajímavým zážitkem jsou také prohlídkové okruhy jihlavským podzemím (<https://www.dojihlavy.cz/mista/jihlavske-podzemi>).

K jednomu z nejnavštěvovanějších turistických cílů v kraji Vysočina patří tradičně Zoo Jihlava (<https://zoojihlava.cz/>). Zahrada leží v údolí říčky Jihlávky v prostředí lesoparku Heulos. Na relativně malém prostoru nabízí unikátní propojení chovu ohrožených druhů zvířat a edukace v kultivovaném přírodním prostředí s množstvím překvapivých zákoutí. Zoo Jihlava se specializuje na chov kočkovitých šelem, opic a plazů.

Z přírodních atrakcí v okolí Jihlavy je možné zmínit přírodní rezervaci Zaječí skok (<https://www.jihlava.cz/zajeci-skok/os-44026>), ke které se váže pověst, hornickou naučnou stezku (<https://www.dojihlavy.cz/vylety/hornicka-naucna-stezka>) nebo přírodní park Čeřínek (<https://www.vysocina.eu/turisticke-cile/1142-prirodni-park-cerinek>).

Město je sídlem Muzea Vysočiny (<https://mvji.cz/>), Domu Gustava Mahlera (<https://www.dojihlavy.cz/mista/dum-gustava-mahlera>) – významného hudebního skladatele a dirigenta, který zde strávil své dětství a Horáckého divadla (<https://www.hdj.cz/>).

Pro milovníky zimních sportů jsou zajímavé lyžařské areály Šacberk (<https://www.sacberk.cz/>), Čeřínek (<https://zkopcedolu.cz/cerinek>) nebo Luka nad Jihlavou (<https://skiluka.cz/>).

V letním období lze navštívit Aquapark Vodní ráj (<https://www.vodniraj.cz/>).

V Jihlavě sídlí krajská destinační organizace Vysočina Tourism (<https://www.vysocinatourism.cz/>), městská organizace Brána Jihlavy s působností v oblasti kultury a cestovního ruchu (<https://www.branajihlavy.cz/>) a v 8 kilometrech vzdáleném Velkém Beranově Svaz venkovské turistiky a agroturistiky (<https://www.svazvta.cz/>).